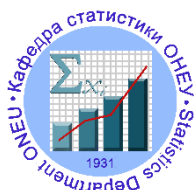

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 7

**Одеса
2021**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 7. – Одеса, ОНЕУ. – 2021. – 161 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Готліб І. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотосенкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Багірова К. Р. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Біла Д. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Білоус О. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Галан А. Я. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Гузінська А. М. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Єзерська А. О. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Запиченко В. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Іванченко Т. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Криса К. М. – студентка факультету фінансів та банківської справи Одеського національного економічного університету,

Лукашєва А. Є. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Лупу А. Р. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Мельник С. А. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Осадчук Я. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Табунщик О. Г. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Ткач Ю. І. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Хомколова В. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Чайковська О. О. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Шпілінова Є. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Штельмашук М. С. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету.
Яценко А. М. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Єзерська А.О., Самоєнкова О.В. Статистичне дослідження рівня екологічної безпеки атмосферного повітря України	6
Галан А.Я., Милашко О.Г. Статистичний аналіз туристопотoku в Україну	13
Білоус О.Ю., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз фінансових результатів діяльності підприємств України	20
Чайковська О.О., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз впливу факторів на рівень розвитку малого підприємництва в Україні	26
Штельмашук М.С., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз рівня людського розвитку в Україні та деяких країнах світу	33
Осадчук Я.В., Самоєнкова О.В. Міжнародні порівняння рівня освіти населення	40
Іванченко Т.А., Вітковська К.В. Особливості сучасного рівня життя по окремих регіонах України	49
Табунщик О.Г., Погорєлова Т.В. Аналіз розвитку та стану страхового ринку в Україні	56
Мельник С.А., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз витрат на охорону навколишнього середовища в Україні	63
Криса К.М., Погорєлова Т.В. Аналіз динаміки іпотечного кредитування в Україні	72
Іванченко Т.А., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз тарифних ставок в Україні	78
Яценко А.М., Вітковська К.В. Проблеми та демографічні прогнози для України	83
Шпілінова Є.А., Вітковська К.В. Сучасні тенденції дитячої смертності	88
Лукашєва А.Є., Вітковська К.В. Сучасні тенденції демографічної ситуації: регіональний аспект	94
Багірова К.Р., Вітковська К.В. Статистична оцінка життєвого рівня населення для окремих регіонів України	101
Іванченко Т.А., Готліб І.Г. Статистичний аналіз та прогнозування надходження інвестицій в економіці України	108

Лупу А.Р., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз проблем розвитку туристичної галузі в Україні та світі у 2021 році	120
Гузінська А.М., Ольвінська Ю.О. Сучасний аналіз тенденцій динаміки чисельності населення в Україні	125
Біла Д.В., Ольвінська Ю.О. Вплив прямих іноземних інвестицій на розвиток економіки України: проблеми та шляхи їх вирішення	131
Ткач Ю.І., Ольвінська Ю.О. Аналіз динаміки середньої тривалості життя в Україні	140
Запіченко В.В., Ольвінська Ю.О. Відкриття ринку землі: проблеми та перспективи	150
Хомколова В.А., Ольвінська Ю.О. Аналіз динаміки мінімальної заробітної плати в Україні	155

ПРОБЛЕМИ ТА ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОГНОЗИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Яценко А. М.¹, Вітковська К. В.²

1 – студентка, факультет економіки та управління підприємництвом,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Яценко А. М., Вітковська К. В. Проблеми та демографічні прогнози для України. У статті обґрунтовано необхідність дослідження сучасних проблем демографічної ситуації в Україні та прогнозів майбутніх її змін. Розглянуто динаміку чисельності населення України та виявлено основні проблеми, які будуть в подальшому несприятливо впливати на демографічну ситуацію в Україні.

Ключові слова: численність, старіння, депопуляція, гендерний баланс, демографічна ситуація.

Yatsenko A. M., Vitkovskaya K. V. Problems and demographic forecasts for Ukraine. The article substantiates the need to study the current problems of the demographic situation in Ukraine and forecasts of future changes. The dynamics of the population of Ukraine is considered and the main problems that will further adversely affect the demographic situation in Ukraine are identified.

Keywords: population, aging, depopulation, gender balance, demographic situation.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Яценко, А. М. Проблеми та демографічні прогнози для України [Текст] / А. М. Яценко, К. В. Вітковська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 7. – Одеса, ОНЕУ. – 2021. – С. 83 – 87.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Впродовж багатьох років демографічна ситуація в Україні характеризується як вкрай несприятлива, так як смертність населення в Україні є однією з найвищих у світі, а народжуваність найнижчою. Отож населення нашої країни поступово вимирає. Через міграцію з країни відбувається відтік трудових та інтелектуальних ресурсів. Таким чином, демографічних проблем в Україні досить багато, і саме, проаналізувавши їх, можна скласти певні прогнози на майбутнє.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Дослідженню демографічної ситуації в Україні та її прогнозуванню присвячено чимало праць науково-практичного характеру. А саме, в своїх роботах означеною проблематикою займалися такі науковці, як А.О. Барвінський,

М.О. Білинська, О.А. Грішнова, С.С. Гринкевич, З.І. Кобеля. Серед зарубіжних експертів варто згадати Д. Брайсона, Д. Брейклі, Р. Істерліна, Ш. Гофера, Р. Фрідмана, Незважаючи на багато чисельні дослідження, вони все одно потребують подальшого аналізу задля того, щоб надати реалістичні прогнози стосовно майбутньої демографічної ситуації в Україні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Вибір теми дослідження обумовив той факт, що протягом останніх десятиліть відбувається зниження численності населення та поширення такого явища як депопуляція. Проблема старіння нації стає все гострішою, та на фоні скорочення народжуваності це призводить до зниження трудового потенціалу країни.

Мета статті полягає в проведенні аналізу основних складових погіршення сучасної демографічної ситуації України, а також розгляді існуючих прогнозів її на майбутнє.

Виклад основного матеріалу. Від демографічних показників працездатного населення та показників демографічного розвитку залежить продуктивність праці та потенціал трудових ресурсів, а відповідно, і величина сукупного національного доходу будь – якої країни. Оцінка демографічної ситуації в Україні, а також динаміка її основних складових протягом останніх років вказує на наявність поряд із соціально-економічними проблемами глибокої демографічної кризи, яка характеризується систематичним скорочення чисельності населення. Наочно це представлено на рис. 1.

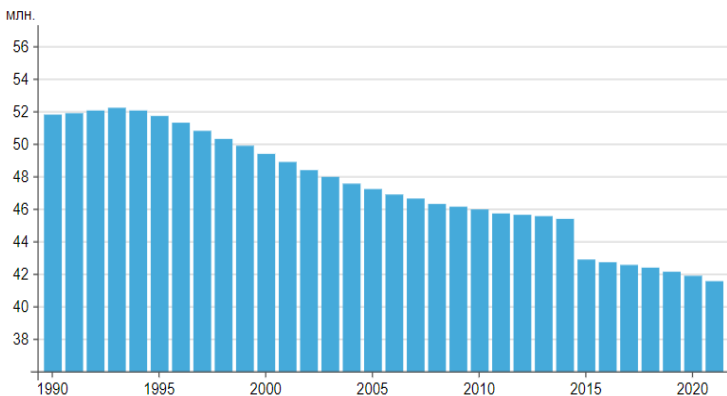

Рис. 1. Динаміка чисельності наявного населення України за період 1990-2020 рр.

В цілому за період 1990-2020 рр. чисельність наявного населення України скоротилась майже на 10,3 млн. осіб, або на 19,8%, тобто в середньому щорічно воно скорочувалося на 341,7 тис. осіб і становило на

початок 2021 року – 41588,4 тис. осіб.

З метою більш поглибленого аналізу нами було розглянуто як змінювалася чисельність населення України протягом 2021 року (табл. 1).

Таблиця 1
Динаміка чисельності наявного населення України за перші дев'ять місяців 2021 року

Дата	Чисельність населення, тисяч осіб	Зміна у порівнянні з попереднім періодом	
		тисяч осіб	відсотків
01.01.	41588,4	-41,6	-0,10
01.02	41554,8	-33,5	-0,08
01.03	41527,2	-27,6	-0,07
01.04	41488,0	-39,2	-0,09
01.05	41442,6	-45,3	-0,11
01.06	41408,2	-34,4	-0,08
01.07	41383,2	-25,1	-0,06
01.08	41362,4	-20,8	-0,05
01.09	41342,5	-19,9	-0,05
01.10	41319,8	-22,6	-0,05

Як свідчать дані таблиці, демографічна ситуація в Україні продовжує погіршуватися. Так, за дев'ять місяців чисельність населення нашої країни зменшилася на 268,6 тис. осіб або на 0,6%.

Одним з негативних наслідків погіршення демографічної ситуації в Україні є погіршення його вікової структури, яке характеризується подальшим поглибленням процесу старіння населення. Це значною мірою пояснюється зменшенням репродуктивного потенціалу, що міститься у віковій структурі населення та накопичений нашими предками. Крім того, зміни кількісних параметрів відтворення населення України супроводжуються значним погіршенням його якості. Все це разом створює вагомні передумови для звернення уваги на демографічні перспективи країни вже найближчим часом.

Згідно існуючим прогнозам у найближчому майбутньому будуть відбуватися наступні процеси:

- зміна міграційної компоненти у відтворенні населення України відобразатиметься у збільшенні частки вимушених мігрантів та біженців у загальній кількості мігрантів;
- вплив населення за межі країни;
- падіння інтенсивності внутрішніх міграцій;
- зростання трудової обумовленості міграції населення;
- формування потужних зовнішніх потоків міграції, оскільки орієнтація населення України на переселення закордон є досить високою.

Розроблені вченими перспективи демографічного розвитку України на період до 2026 року передбачають подальше падіння народжуваності в

Україні переважно за рахунок міських поселень. Існують демографічні прогнози, що розробляються міжнародними інституціями. Серед окремо обраних європейських країн Україна виділяється прогнозованим суттєвим скороченням населення: до 2050 року на 14,1 млн осіб, до 2100 на 21,8 млн.

В табл. 2 надано дані стосовно зміни кількості населення за прогнозами європейських інституцій на період з 2010 до 2100 року.

Таблиця 2

Прогноз чисельності населення окремих країн Європи

Страни	Кількість населення (млн) в год:			Різниця 2010–2100	
	2010	2050	2100	в млн	в %
Австрія	8,4	7,3	6,2	-2,2	-26,2
Беларусь	9,5	7,5	5,7	-3,8	-40,0
Великобританія	62,0	66,2	64,4	2,4	3,9
Венгрія	10,0	7,6	6,2	-3,8	-38,0
Германія	81,6	79,1	73,1	-8,5	-10,4
Іспанія	43,5	37,3	34,1	-9,1	-21,6
Литва	3,3	2,5	2,4	-0,9	-27,3
Нідерланди	16,6	16,9	15,9	-0,7	-4,2
Польща	38,2	38,0	26,1	-12,1	-31,7
Португалія	10,6	9,0	7,3	-3,3	-31,1
Румунія	21,5	18,1	14,8	-6,7	-31,2
Словакія	5,5	4,9	4,0	-1,5	-27,2
Україна	45,9	31,8	24,1	-21,8	-47,5
Франція	62,9	64,2	60,2	-2,7	-4,3
Чехія	10,5	8,6	6,7	-3,8	-36,1

Як показують дані таблиці, у всіх розглянутих країнах продовжиться процес депопуляції, але більше всього це торкнеться України, що є вкрай негативним явищем.

Наступним етапом нашого дослідження є розгляд основних проблем, які стосуються демографічної ситуації в Україні.

По-перше, це прогресуючі процеси старіння населення при стабільно високих рівнях смертності та відносно невисоких рівнях народжуваності. Саме ця проблема створює передумови для ще більшої трансформації вікової структури населення. Демонструючи цю проблему наочно, можна помітити різницю між рівнями старіння населення України з 1985 року та прогнозними даними 2030 року.

По-друге, це проблема депопуляції, яка «посилена» міграційним відтоком населення на тлі низького рівня життя ускладненого економічною та політичною кризами.

Рис. 2. Динаміка рівня старіння населення України

По-третє, політичні події та військові дії в Україні, впливаючи на демографічні реалії, посилюють гендерний баланс населення, що загрожує втратою репродуктивного та трудового потенціалу країни, зростаючим відпливом осіб працездатного віку за кордон.

Висновки. Дослідженням встановлено, що демографічні прогнози для України невтішні та погіршуються з кожним роком. Проблема зменшення чисельності населення України досить динамічно прогресує. Приводячи статистичні дані на 01.10.2021 цілком стає зрозумілим, що в порівнянні з 1990 роком демографічна ситуація погіршилася через початок воєнних дій 2014 року, депопуляцію, посилення міграційного відтіку населення закордон заради працевлаштування. Ефективність дій уряду задля поліпшення ситуації, на жаль, не дає ніяких результатів та залишає Україну на останніх місцях за демографічними показниками у рейтингу світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сайт Regnum. URL: <https://regnum.ru/news/3349362.html> (дата звернення: 14.12.2021)

2. Людський розвиток в Україні: соціальні та демографічні чинники модернізації національної економіки (кол. моногр.) / [Лібанова Е.М., Макарова О.В., Курило І.О. та ін.]; за ред. Е.М. Лібанової; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. К., 2012. 320 с.

3. Державна служба статистики України: веб. сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 14.12.2021)

4. Економічна правда URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/02/21/657308/>

5. Офіційний сайт Мінфін URL: <https://index.minfin.com.ua/reference/people/>

6. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітковська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОРУМ, 2017. – 450 с.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 7

Частина I

**Одеса
2021**